

Posudek diplomové práce

Autor: Michaela Najbrtová

Název práce: Náboženská hnutí. Autorita. Autonomie. Riziko.

Autorka ve své práci sleduje polaritu svobody (autonomie) a nesvobody (závislosti na autoritě) v různých typech (zejména nových) náboženských hnutí. V úvodu představuje zvolené téma a metodu, posléze uvádí definice a etymologické zakotvení klíčových slov a pojmů.

Posléze soustředí pozornost zejména na tzv. nová náboženská hnutí, na jejich specifické rysy, dynamiku vzniku, vývoje a konsolidace. Navrhuje pracovní výměr „osy“ resp. typologického spektra (nových) náboženských hnutí, a to na základě jejich směřování (tendence) k rostoucí autonomii, svobodě, odpovědnosti a nezávislosti členů, nebo naopak k poslušnosti (vůči autoritě či autoritám), k vysoké míře závislosti členů na skupině či jejím vedení atd.

Autorka nehodnotí první pól osy (tendence k autonomii členů) jako jednoznačně kladný a protilehlý pól jako záporný, spíše upozorňuje na typická rizika a úskalí, příznačná pro hnutí tíhnoucí ke krajním polohám spektra, zejména k jeho druhému pólu (pólu autority a závislosti).

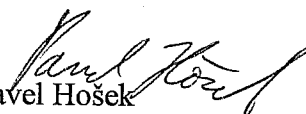
V následujících kapitolách doplňuje navržený výkladový model či typologickou škálu o perspektivu psychologie náboženství (tj. psychologie spirituálního vývoje) a sociologie náboženství (specializované sociologie nových náboženských hnutí). Upozorňuje také na podobnost náboženských hnutí a hnutí ideologických resp. politických. Zabývá se také zákonitostmi posunu nových náboženských hnutí na navrhované typologické škále či spektru (tedy procesy denominalizace či naopak radikalizace, včetně faktorů účinně působících v těchto procesech).

Práce má přehlednou strukturu, srozumitelný cíl i adekvátní metodu. Po jazykové a stylistické stránce je zdařilá. Problematickou se jeví otázka badatelského výtěžku či přínosu práce. Autorka dobře a adekvátně reprodukuje základní poznatky psychologie a sociologie nových náboženských hnutí (tedy poznatky uveřejněné v užívaných studiích E. Fromma, J. M. Abgralla, P. Řičana a (zejména) Z. Vojtíška). Autorka dobře pochopila a přesvědčivě vyložila základní výkladové vzorce religionistiky specializované na nová náboženská hnutí. Obávám se ale, že k nim nepřidala nic nového. Navíc téměř vůbec neuvádí příklady (zřejmě aby žádnou skupinu neoznačila za „sektu“), takže některé kapitoly působí velmi abstraktně až vágně. Vlastní přínos práce (např. srovnání studované problematiky s biblickým pojetím svobody a autority, či sledování studované polarity v některých konkrétních sociálních útvech křesťanské tradice), který by byl autorčíným osobním příspěvkem k diskusi, není snadné v jinak solidní práci identifikovat.

Práce s literaturou je přesvědčivá (užívaná literatura je zpracována dobře), chybí však některé zásadní studie (P. Hole, Fanatismus, D. Václavík, Sociologie nových náboženských hnutí atd.). Cizojazyčné monografie, uvedené v bibliografii, autorka cituje zásadně zprostředkovaně (obvykle přes Vojtíška), což není u diplomové práce přípustné (pokud se nejedná o zdůvodněnou výjimku).

Shrnuji: Vzhledem k uvedeným silným i méně silným stránkám práce navrhuji hodnocení B až C.

V Praze, 27. 1. 2008

Pavel Hošek